

Afscheid van Dr. Willem van Ham

9 juni 2020

Karel Leenders

Met Willem van Ham verliezen we niet alleen een belangrijk stadshistoricus van Bergen op Zoom, maar ook een heel belangrijk regionaal historicus van westelijk Noord-Brabant en zelfs heel Noord-Brabant.

Via zijn studie van de domeinarchieven van de markiezen, gecombineerd met de altijd aanwezige vraag “waar is dat precies” en de schat aan kaarten die het Bergse archief rijk is, wist hij van alle dorpen en polders in het westen de hoofdlijnen maar ook details van de geschiedenis op te helderen. De resultaten zijn in talloze artikelen en boeken terug te vinden, waar nodig met nette kaartjes van Han Bos. In zijn jonge jaren als aankomend archivaris volgde er vaak op een voltooide inventaris een boeiend artikel over de geschiedenis van het betreffende gebied.

Willems bijdragen zitten ook verstopt in meer algemene publicaties. Willem van Ham hielp op de achtergrond mee aan het *Oorkondenboek van westelijk Noord-Brabant* dat door Maarten Dillo en Geertrui van Synghel samengesteld werd. Niet alleen wees hij op oorkonden die opgenomen moesten worden, maar ook zorgde hij ervoor dat de soms duistere plaatsnamen in die oude oorkonden toch goed begrepen werden.

Een ander nog altijd erg behulpzaam boek waaraan ook Willem meewerkte is *De institutionele handleiding voor Noord-Brabant tijdens de Republiek*. Daarin gaat het niet alleen over de gerechtshoven en dorpsbesturen, maar er hoort ook een kaart bij die voor westelijk Noord-Brabant steunt op Willems kennis van de door hem intensief bestudeerde oude grenzen in dat gebied.

Bijzondere belangstelling had Willem voor de heraldiek: de wetenschap achter de wapenschilden van ridders, dorpen, steden, waterschappen en gewesten. Zijn publicaties daarover lopen van 1967 tot 2007 en misschien heb ik nog wat gemist... Het bracht hem tot in Asten in de Peel en stelde hem in staat om de wapens en vlaggen van de gemeenten en dorpen van heel Noord-Brabant te beschrijven. Tot twee jaar terug was hij lid van de Noord-Brabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde

Persoonlijk leerde ik Willem kennen in de late jaren 1970. Nadat ik in Etten uitgevogeld had hoe je verdwenen veengebieden kon terugvinden, wilde ik die methode op een veel groter gebied gaan toepassen, een gebied dat in het westen tot de Schelde doorliep. Daarbij bleek Willem een belangrijke wegwijzer en leermeester. Mijn schrijfsels kwamen vol ingrijpende correcties en verhelderende uiteenzettingen terug. De toon was soms zó dat een ander zou denken dat Willem boos was, maar ik wist dat dit niet het geval was: het was slechts de manier waarop hij het bracht.

Het laatste grote project dat ik samen met Willem deed was het publiceren van twee grote 16^e-eeuwse kaarten van de Noord-Westhoek (*Polders in kaart*). Lang geleden was een eerdere poging van Willem om de oudste van die twee te publiceren al eens misgelopen, maar nu moest het toch echt gaan lukken. Het werd weer een hele worsteling, zowel met weerbarstig oud perkament en de scans ervan die duistere hikjes vertoonden, als ook met de inhoudelijke materie en het hele circus eromheen, maar begin 2018 stonden Willem en ik toch te pronken met een prachtige publicatie.

Beste Willem, ik dank je.

Karel